

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

Калі бацькі адчуваюць сорам і збянтэжанасць і пытанне «Мама, адкуль я ўзяўся?» паўстае знянацку, то лепш спакойна даць сабе час падрыхтавацца да размовы і сукаіцца. Альбо размовы і сукаіцца. Альбо нават папрасіць, напрыклад, мужа пагаварыць з дзецьмі, калі для яго гэта тэма не дыскамфортная. Можна падабраць спрыяльны час і пачаць размову з прагляду фільма, мультфільма альбо роліка, дзе паказваецца развіццё эмбрыёна, а пасля ўжо размаўляць. Адным з варыянтаў дапамогі могуць стаць кнігі. Выбар патрэбнай літаратуры тут даволі разнастайны. Аднак перш чым абраць патрэбны «дапаможнік», не лішнім будзе бацькам самім азнаёміцца са зместам, каб ведаць, у якой падачы вы прапановуеце інфармацыю свайму сыну ці дачцэ. Пасля прачытання

ў іх могуць узнікнуць новыя пытанні, з якімі дзеці прыйдуць непасрэдна да вас. І калі адбылося менавіта так, то гэта як мінімум нагода для радасці, што дзіця вам давярае. Значыць, і з астатнім вы справіцеся.

Перш за ўсё, не варта ўспрымаць сітуацыю стэрэатыпна, быццам гэта тое, пра што не трэба гаварыць, бо ўяўленне «прыстойна/непрыстойна» можа не супадаць у дзіцяці і дарослага. А сваёй негатыўнай рэакцыяй на зададзенае пытанне вы можаце паўплываць на стаўленне да тэмы сваіх дзяцей у дарослым жыцці і на іх успрыманне сваёй палавой прыналежнасці. Як правіла, цікавіцца будовай уласнага цела і тым, наколькі дзяўчынкай адрозніваюцца ад хлопчыкаў, дзеці пачынаюць ва ўзросце 2—4 гадоў. Тады і можа ўзнікнуць пытанне «Адкуль я ўзяўся?» У сваім адказе

засяроджвайцеся менавіта на тым, пра што пытаецца ў вас дзіця, а потым давайце тую інфармацыю, якая адпавядае ўзросту малюга. Напачатку можна спыніцца на тлумачэннях кшталту «клетачкі мамы і таты аб'ядналіся ў адну, і ты рос у маім живоціку, а потым доктар у бальніцы дапамог табе выйсці адтуль». Калі ў сваім апаведзе дойдзеце да ролі таты ў працэсе з'яўлення дзіцяці, то варта патлумачыць гэта ў святле сямейных адносін, кахання ў сям'і. Галоўнае — не падманваць дзіця, а адказваць яму дакладна, зразумела, праўдзіва. Іншая акалічнасць — калі, напрыклад, сын ці дачка прыйшлі да вас з пытаннем, але ўжо і з версіям адказу на яго ад сяброў ці той жа бабулі. Тут варта таксама ўнесці яснасць адносна інфармацыі, якую ім паведамілі, і падумаць, наколькі гэта суадносіцца з тым, што хацелі б пра гэта распавесці вы самі.

Інфармаваць дзіця ў пытаннях палавой прыналежнасці і ўзаемаадносін вельмі важна. Асабліва калі разглядаць сітуацыю з падлеткамі.

Закранаць трэба псіхалагічны і фізіялагічны аспекты. Прычым у падлеткавым узросце акцэнт робяцца ўжо на тлумачэнні таго, як пазбегнуць нежаданай цяжарнасці, засцерагчыся ад магчымых захворванняў і, галоўнае, умець адмовіцца

ім дзіцем на такія тэмы — гэта і ёсць той максімум, які з'яўляецца дасяжным. Часта дарослыя робяць памылку, калі спрабуюць ганьбіць і пагражаць, палохаць дзяўчынку цяжарнасцю, маўляў, пасля гэтага нават у дом цябе не пушчу. Узаемаадносін

бо прысутнічае страх, што тады з табой не будуць працягваць адносіны, — зазначае спецыяліст. — Сама па сабе тэма палавой прыналежнасці, узаемаадносін полаў і яе абмеркаванне фарміруюць стаўленне дзіцяці да гэтых пытанняў. Калі бацькі гавораць пра ўсё спакойна, то і для дзяцей гэта становіцца нормай. І ў будучыні такое стаўленне павышае гарантыю, што з любой важнай тэмай сын альбо дачка прыйдуць менавіта да вас, бо давяраюць. Закрананне вышэйакрэсленай тэмы — гэта свайго кшталту яшчэ і прафілактыка сексуальнай эксплуатацыі дзяцей, якая ёсць у грамадстве, але часта замоўчваецца. Бывае, што першы вопыт здараецца траўміруючым: пазней вы яўляецца, што дзяўчына не можа давяраць мужчынам ці ўзнікаюць праблемы з цяжарнасцю. Іншымі словамі, усё, што адбываецца, нават калі ў дзяцінстве здаецца нязначным, потым можа адгукнуцца. Таму, дарагія бацькі, імкніцеся своєчасова пачуць сваіх дзяцей і з павагай і мудрасцю стаўцеся да ўсяго, што з імі адбываецца.

Алена ДРАПКО.

ЛІТАРАТУРА БАЦЬКАМ У ДАПАМОГУ:

1. Дэбра Хафнер. «Ад пялюшак да першых спатканняў. Што павінны ведаць бацькі пра сексуальнае развіццё сваіх дзяцей».
2. Кацярына Януш. «Як я з'явіўся на свет. Для чытання дарослымі дзецям».
3. Пітэр Мэйл. «Адкуль я ўзяўся». Аўтар вядзе дыялог з чытачом-дзіцем.
4. Віржыні Дзюмон. «Адкуль я ўзяўся? Сексуальная энцыклапедыя для дзяцей 5—8 гадоў».
5. Дэры Бэйлі. «Маё цела мяняецца: усё, што хочучь ведаць падлеткі і пра што саромеюцца гаварыць бацькі».

ад таго, чаго не хочаш, а можа, пакуль і не разумееш. Бо ўзаемаадносін інтымнага характару заўсёды павінны адбывацца па ўзаемнай згодзе і жаданні. Таксама варта засцерагацца, бо могуць быць пэўныя наступствы, да якіх малады арганізм яшчэ не гатовы, і гэтак далей.

— Бацькам трэба разумець, што пагаварыць са сва-

з супрацьлеглым полам рана ці позна ўсё роўна здарацца, і пытанне толькі ў тым, як падлеткі будуць адчуваць сябе ў іх. Нашы дзеці павінны разумець, што маюць права адмовіцца, калі не гатовыя да такога адказнага кроку, і іх зразумеюць, калі сапраўды кахаюць. На практыцы назіраю часам, што дзяўчаты не ведаюць, як сказаць «не»,

Бяспека ў доме

«МІНЫ» ЗАПАВОЛЕНАГА ДЗЕЯННЯ ў нашых кватэрах і не толькі

...Раніцай 22 сакавіка ў 7 гадзін 30 хвілін ратавальнікам Ельска паступіла паведамленне аб пажары ў кватэры ў адным з трохпавярховых жылых дамоў. Прафесіяналы хутка прымчаліся на месца выкліку і адразу ж заўважылі моцнае задымленне кватэры на першым паверсе. У хлопцаў з пажарнай каманды выразна, да аўтаматызму адпрацаваны ўсе дзеянні пры любой надзвычайнай сітуацыі. І цяпер перш за ўсё праводзілася разведка пакоя, які гарэў, каб, калі спатрэбіцца, ратаваць жыцці людзей. На жаль, без ахвяр не абышлося — на ложку было знойдзена абгарэлае цела гаспадыні кватэры. Жанчына пенсійнага ўзросту жыла адна.

З агнём ратавальнікі, вядома ж, справіліся вельмі хутка, а вось чалавечае жыццё вярнуць ужо нельга. Разглядаючы версію прычыны пажару — парушэнне правілаў эксплуатацыі электрасетак і электраабсталявання. Сляды трагедыі вядуць да насценнага бра.

...Кароткае замыканне электраправодкі — магчыма, гэта і стала прычынай пажару бытавога вагончыка ў Гродне. Позна вечарам 22 сакавіка жыхары дома насупраць бытоўкі звярнулі ўвагу на дым і полымя. Ратавальнікі, якія прыбылі на месца здарэння, адчынілі дзверы, правялі разведку і пераканаліся, што ўнутры няма людзей. У лічаныя хвіліны агонь быў ліквідаваны.

...І зноў кароткае замыканне — версія прычыны пажару, які здарыўся ў сакавіку ў сталічнай кватэры па вуліцы Убарэвіча. Двухпакёвая кватэра знаходзіцца на чацвёртым паверсе пяціпак-

вярховага дома. У адным з пакояў агонь знішчыў маёмасць, а ў суседнім ратавальнікі знайшлі на падлозе нежывое цела гаспадыні кватэры.

Часта, купіўшы які-небудзь электрапрыбор, мы не вельмі палігібляем у інструкцыю па яго эксплуатацыі. Гэта — пасля, калі ўжо нешта здарылася і мы хочам высветліць прычыну... Варта паступіць наадварот: перад выкарыстаннем уважліва вывучыць інструкцыю і выконваць усе прыведзеныя ў ёй правілы. Асабліва гэта датычыцца тэрміну эксплуатацыі — перыяду, на працягу якога тэхніка можа эксплуатавацца па прызначэнні. Калі рэальны тэрмін эксплуатацыі нашай бытавой тэхнікі перавышае дазволены інструкцыяй у разы, то ў выпадку пажару вінаваціць застаецца толькі сябе. Часта старыя халадзільнікі, тэлевізары і іншыя прадметы становяцца для іх уладальнікаў «мінамі» запаволенага дзеяння. Многія выкарыстоўваюць бытавую тэхніку, як той казаў, да апошняга. А пасля пакупкі новага тэлевізара або халадзільніка, як правіла, старыя «сябры» пераязджаюць на дачу, у вёску і да т. п., дзе зноў жа становяцца крыніцай небяспекі.

Сучаснаму чалавеку цяжка ўявіць сваё жыццё без камп'ютара, прынтара, сотавага тэлефона і г. д. Камфортна і зручна карыстацца электрычным чайнікам, мікрахвалёўкай ці тостарам. Аднак пры гэтым многія забываюць элементарныя правілы. Падумаўце, сыходзячы з дому, якія электрычныя прыборы засталіся ў вас уключанымі ў разеткі і ці ёсць неабходнасць пакідаць іх у рэжыме чакання без вашай прысутнасці.

Ніхто не можа прадбачыць, як павядзе сябе тая ці іншая прылада пасля перабояў з электрычнасцю або рэзкіх скачкоў напружання. Вядома, халадзільнік у нас уключаны заўсёды, а вось электрычны чайнік, тэлевізар, мікрахвалёўку і многія іншыя электрапрыборы няма неабходнасці пакідаць уключанымі без нагляду.

Смартфоны, планшэты, мабільныя тэлефоны і шэраг іншых прылад зараджаюцца ад электрычнай сеткі. Многія пакідаюць тэлефон на зарадцы на ўсю ноч. Але ці ўпэўненыя вы, што проводка ў доме абароненая ад скачкоў напружання?

ня і збояў? Вы дакладна ведаеце, што ваш гаджэт не грэецца падчас падзарадкі? Не задавайцеся пытаннем і не рызыкуйце, а толькі выконвайце простыя правілы бяспекі: не забывайце вымаць падзарадную прыладу з разеткі.

У веснавы і восеньскі перыяд, калі ацяпленне ўжо адключана або

рэння ў сталічнай краме па вуліцы Семянякі? Ратавальнікі, якія прыбылі на месца выкліку, выявілі ўзгаранне ў цокальным паверсе шаснаццаціпавярховага жылога дома. Агнём было знішчана халадзільнае абсталяванне. Але дзякуючы зладжаным дзеянням ратавальнікаў эвакуацыя людзей не спатрэбілася, ніхто не пацярпеў.

Лёгкасць у выкарыстанні і зручнасць — асноўныя вартасці сучасных электрычных прыбораў. Аднак служаць яны на радасць людзям, як правіла, да таго часу, пакуль выконваюцца правілы бяспекі і ўсе рэкамендацыі, указаныя ў інструкцыі. Атрымліваючы асалоду ад камфорту, не варта забываць разумныя меры засцярогі...

Марына ВАСІЛЕЎСКАЯ, галоўны спецыяліст Рэспубліканскага цэнтра прапаганды МНС.